

РИМО-КАТОЛИЦИЗМ ЯК ЧИННИК ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Пожвавлення релігійного життя католиків в Україні почалося в останні роки існування СРСР, в період так званої Горбачовської «перебудови». Якщо, наприклад, в межах Львівського архидієцезу в 1980 р. діяло лише 8 парафій, то в 1991 р. їх вже нараховувалося майже 80. Центрами активного римо-католицького життя стали міста Івано-Франківськ, Чортків, Жидачів та інші. Пожвавилось життя католиків латинського обряду і на Волині – на теренах Луцького дієцезу. До 1991 р. відновлено костели в Дубні, Рівному, Острозі, Здолбунові, Сарнах, Володимирі-Волинському.

Але справжній ренесанс римо-католицизму відбувся в перші місяці незалежності України. Станом на 1 січня 1992 р. вже функціонувало 450 римо-католицьких парафій. Більшість із них були створені у Вінницькій (63), Житомирській (46), Львівській (92), Тернопільській (60), Хмельницькій (74 парафії) областях. Не чисельні (одна – дві) парафії постали в Дніпропетровській, Донецькій, Одеській, Сумській, Луганській, Херсонській, Черкаській, Київській областях¹. Католицька Церква латинського обряду увійшла в 1992 рік з якісно новими і сприятливими для неї (як і для всіх церков, діючих на той час в Україні) політичними умовами розвитку в незалежній Україні. Ренесанс римо-католицизму супроводжувався чинниками як внутрішньої, так і зовнішньої взаємодії. Йдеться про активну участь у цих процесах Святого Престолу, Римо-католицького костелу в Польщі і польської національної меншини в Україні.

Відродження римо-католицизму в незалежній Україні стимулювалося встановленням дипломатичних відносин з Ватиканом. Коли 1 грудня 1991 р. Україна проголосила свою незалежність, Святий Престол визнав її. У 1992 р. було призначено архієпископа Антоніо Франко першим Апостольським Нунцієм в Україні. Почали діяти дипломатичні відносини між Україною і Ватиканом.

Підсумком відродження духовно-організаційного життя Римо-Католицької Церкви стало висвячення в Римі 5 нових єпископів: архієпископа Львівського архидієцезу Мар'яна Яворського (у 2000 р. прийняв сан кардинала); Рафаїла Керницького і Мартина Трофим'яка, які стали єпископами-помічниками; Яна Пурвінського, який служив в Україні ще з 1960-х років і залишився ординарієм Житомирського дієцезу; Яна Ольшанського призначено на Кам'янець-Подільську дієцезію. Саме ці п'ятеро єпископів заснували єпископські курії, заново розподілили функції у підлеглих їм деканатах, започаткували нові та відродили старі форми релігійного життя католиків латинського обряду.

Римо-католицизм у Закарпатті має свої етноконфесійні особливості, оскільки його сповідують віруючі угорської, німецької і словацької національності. Поступово, після війни кількість римо-католицьких парафій тут зросла до 60. Безпосередню допомогу місцевий вікарій почав отримувати від католицького примаса Угорщини кардинала Ласло Паская. У 1993 р. утворено окрему Апостольську Адміністрацію для римо-католиків Закарпаття. Таким чином ця частина римо-католицьких парафій була вилучена з-під юрисдикції Римо-католицької митрополії в Україні.

Уже в перші роки відродження римо-католицизму в Україні гостро постала організаційно-територіальна проблема, оскільки один ксьондз обслуговував декілька парафій, іноді розташованих на великих відстанях одна від одної. Цю проблему вирішувалось за допомогою духовенства, що прибувало з Польщі, насамперед ченців католицьких орденів. Останні здавна мали у нас історичні місця свого постійного

* Провідний науковий співробітник Відділення релігієзнавства ІФ імені Г.С. Сковороди НАН України, доктор філос. наук

¹ Поточний архів Державного комітету України в справах релігій. Фонд 1992 р.

перебування: кармеліти – в Бердичеві, капуцини – у Вінниці, домініканці – в Чорткові і Фастові, бернардини – в Збаражі й Житомирі.

Розвиток життя цих орденів в Україні дав змогу закласти багато нових монастирів, значна кількість яких з'явилася вже в першій половині 90-х років минулого століття в Києві та інших обласних і районних центрах, насамперед Житомирщини, Вінниччини, Хмельниччини. Наприклад, єзуїти почали свою місію в Хмельницьку, жіночий орден урсулянок – в Києві. Відтак, члени цих орденів брали під свою душпастирську опіку окремі парафії, відновлювали занедбані й будували нові костели і здійснювали літургійну, катехізаційну та добродійну діяльність.

Важливим чинником динамізації римо-католицизму в Україні стало відродження польського національно-культурного життя в Україні. За даними перепису 1989 р., в Україні проживало 219,2 тис. поляків. Уже в перші роки незалежної України польські громади активізувалися: утворювалися національно-культурні товариства, зав'язалися міцні зв'язки з історичною батьківщиною – Польщею, почалося відродження національної культури, мови, звичаїв, вірувань. Активну участь в цьому процесі польського національно-релігійного ренесансу брало Посольство Польщі в Україні, зокрема Генеральне консульство Республіки Польща для полонійних справ в Україні, яке в 1993 – 1996 рр. очолював Еувненіуш Яблоньскі. Він є автором добре знаної в Польщі книги “Wzlot. Dokad znierzają Polacy na Ukrainie” – “Взліт. До чого прямують поляки в Україні”, в якій на широкому фактичному матеріалі аналізуються процеси національно-культурного, духовно-релігійного відродження так званої “полонії” (польської національної меншини в Україні), безпосереднім учасником яких він був.

Описуючи утворення і діяльність полонійних товариств, насамперед Союзу поляків України, Федерації польських організацій України, а також освітньо-культурних і фахових організацій і товариств, спілок вчителів польської мови, лікарів польського походження, вчених-поляків та фермерів-поляків, Е. Яблоньскі зазначає, що ці громадські об'єднання поляків «тісно співпрацювали з костелом». Самі ксьондзи, як підкреслює автор, брали активну участь у діяльності цих світських об'єднань полонії, в їхніх зібраннях і святкових заходах, зокрема були «кооптовані до керівних центрів» польських об'єднань і товариств. Парафіяни – члени польських національних об'єднань і товариств насамперед турбувалися костельними справами, пошуком зруйнованих або занедбаних костелів, їх відбудовою і пристосуванням до душпастирських потреб, організацією і реєстрацією парафій².

До керівного органу Союзу поляків України обрано ксьондза – біскупа Яна Пурвінського, ксьондзів Броніслава Бернадського, Тадеуша Хоппе, Яна Крапана. Ці духовні особи, як зазначає Е. Яблоньскі, не працювали безпосередньо в Союзі поляків України, оскільки на таку діяльність духовних у світських організаціях не дозволяють канонічні засади костела. Проте «ухвалу конгресу про їх обрання належить розцінювати як уклін у бік священнослужителів, як вираження пам'яті про те, що Костел був єдиною опорою польськості й віри, як спростування можливих закидів, що об'єднання недостатньо співпрацювало з Костелом»³.

У духовно-релігійному житті польської національної меншини в Україні важливе місце посідає римо-католицьке товариство «Полонія», яке підтримує найтісніші зв'язки з костелом і «послання католицької віри, вказівки Іоана Павла II належним чином залучає до своєї виховної програми»⁴. Активну участь в костельних справах бере Польське товариство Київщини «Солідарність», об'єктом опіки якого є люди похилого віку. Крім харитативної діяльності, яку здійснює це товариство, його члени, як зазначає Е. Яблоньскі, контактуються між собою після богослужінь, під костелом, залучаються до

² Krynica.-2005.-№47.-S.12.

³ Там само.- С.13-14.

⁴ Krynica.-2005.- №49.-S.10.

дискусій на різних зустрічах в польському консульстві і поза ним. Це товариство «гостро протестувало проти українізації літургії і катехізації в Католицькому костелі»⁵.

Відтак, відродження польськості в Україні, поєднання національно-культурного життя в численних громадських товариствах і об'єднаннях польської національної меншини з діяльністю римо-католицьких костелів і парафій сприяло національно-конфесійній ідентифікації поляків України. Те, що поляки, як й інші національні меншини в Україні, консолідуються, відроджують розтрачені в минулі століття під владою імперської і тоталітарної систем національні особливості, утворюють єдину загальноукраїнську національну репрезентацію, засвідчує про їхні можливості й перспективу розвитку в незалежній, демократичній Україні.

У Декларації прав національностей України, ухваленій Верховною Радою України 1 листопада 1991 р., усім громадянам України кожної національності гарантується право сповідувати свою релігію, використовувати свою національну символіку, відзначати свої національні свята, брати участь у традиційних обрядах своїх народів. Конституція України зобов'язує державу сприяти консолідації й розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України (стаття 11). Польська національна меншина в Україні якнайповніше і найактивніше використовує ці права і їх гарантії в українському законодавстві, що, безперечно, сприяє розвитку добрих, дружніх стосунків двох держав і двох народів – українців і поляків. Зрештою, це відповідає Декларації про права осіб, які належать до національних чи етнічних, релігійних чи мовних меншин, прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН 18 грудня 1992 р. У цьому міжнародному документі зазначається, що держави охороняють на їх відповідних територіях існування і самобутність національних чи етнічних, культурних, релігійних і мовних меншин, й заохочують створення умов для розвитку цієї самобутності (стаття 1). Держави використовують заходи для створення сприятливих умов, які дають можливість особам, що належать до меншин, виражати свої особливості і розвивати свою культуру, мову, релігію, традиції і звичаї, за винятком тих випадків, коли конкретна діяльність здійснюється з порушенням національного законодавства і міжнародних норм (стаття 4).

Яскравим свідченням можливостей польської національної меншини в Україні розвивати свою національну самобутність, культуру, мову є наявність потужної полонійної преси в Україні. По суті, Україна посідає п'яте місце у світі – після США, Франції, Німеччини, Англії – за кількістю польськомовних видань. Їх в Україні – 12. Назвемо окремі з них: «Biuletyn Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie», «Słos pauczyciela», «Harcierz Kresów», «Krynica», «Lwowskie spotkanie», «Mozaika Berdyczowska», «Polacy Donbasu», «Polonia Charkowa», «Wolanie z Wolynia» та інші. У цих часописах вміщується багато публікацій з костельно-релігійного життя полонії, діяльності католицьких чернечих орденів, папського нунція в Україні, розповідається про його зв'язки з католицькими парафіями в різних областях України і католицькими чернечими орденами тощо.

Про діяльність чернечих орденів і об'єднань потрібно сказати докладніше, оскільки вони є основним чинником душпастирської, катехізаційної, освітньої, виховної і харитативної діяльності католицького костела в Україні. 83 монастирі з 615 ченцями, абсолютна більшість яких є іноземного походження (насамперед польського), в основному знаходяться у Вінницькій (12 монастирів, 85 ченців), Житомирській (відповідно 13,125), Львівській (8,101), Хмельницькій (11,108) областях.

У 2006 р. виповнилося 15 років, як поновилася діяльність ордену паулінів (офіційна назва: Орден Святого Павла, Першого Пустельника (польська аббревіатура назви ордену OSPPE) в Кам'янець-Подільському. Центр ордену знаходиться в Ясногурському санктурарію в Ченстохові (Польща). Орден опікується парафіями в

⁵ Там само.

Підволочиську, Сатанові, Городку, Ружині Хмельницької області. У 2001 р. орден прийшов у Маріуполь, у 2005 р. отримав парафію в Броварах Київської області. Таким чином, діяльність ордену паулінів поширилася на всю Україну. Орден активно просувається на схід і південь України з метою створення нових парафій і розбудови костелів. Як заявив Генеральний дефінітор ордену о. Станіслав Ярош OSPPE із Ясногурського санктуарію в Ченстохові, «Пауліни повинні приходити на нові терени з відкритим серцем для нових покликань». Україна є стартовим майданчиком для розширення діяльності ордену в Росії і навіть на Філіппінах і в Австралії, де обмаль католицьких священнослужителів. Велике завдання паулінів – охопити своєю діяльністю Литву. Відтак перспективою паулінів в Україні є створення своєї Провінції⁶.

Виконуючи завдання першопрохідців, католицькі чернечі ордени самовіддано працюють у Донбасі. Важливим, переломним періодом у житті католиків Донеччини був приїзд христусовців, які почали на цих теренах відновлювати життя римо-католицьких парафій (станом на 1 січня 2007 р. їх на Донеччині 11) і будувати храми. Христусовці – Ярослав Гіжецький, Володимир Дзідух, Микола Пілецький і нинішній донецький отець-декан Ришард Карапуга опікувалися зведенням костела в центрі Донецька. Щоб зрозуміти непересічність цієї події в житті римо-католиків не тільки Донбасу, а й всієї України, вкажемо на те, що на урочисте посвячення костела Ісуса Христа, Царя Всесвіту у Донецьк прибули генерал Товариства Христа для закордонної Полонії о. Тадеуш Вінницький, американський Провінціал о. Анджей Мащляк із Детройту, отець – декан Міхаель Людвіг і група «Арбайтскрайс – Донецьк» із Німеччини, директор Бюро церковної допомоги католикам Сходу Йозеф Кубіцький. Урочисту службу очолив Апостольський Нунцій в Україні архієпископ Іван Юркович спільно з єпископом-ординарієм Харківсько-Запорізьким Станіславом Падевським і єпископом-ординарієм Кам'янець-Подільським (до часі дієцезії раніше належала Донеччина) Леон Максиміліан Дубравський. Важливість цієї події була оцінена як «черговий етап розвитку Католицької Церкви в Донбасі»⁷.

Особливою формою активізації парафіяльного життя є діяльність мирян римо-католиків. Відтак, йдеться про апостольство світських католиків, які не входять до чернечих орденів і об'єднань. Саме організації мирян-католиків покликані взяти «відповідальність за Церкву і світ». Конгрес мирян-католиків Східної Європи відбувся в Києві 2003 році. Тоді єпископ Рилко, нинішній глава Папської Ради у справах мирян, назвав світських віруючих на теренах України «сплячим ведмедем», якого належить розбудити.

Мирянські кадри формуються в Одеській школі Апостольства мирян ім. С.Шумлінського SAC, в Київському Вищому інституті релігійних наук, що є філією Римського католицького університету «*Angelicum*», Городецькому інституті релігійних наук, який є філією Латеранського університету в Римі.

Римо-католицька церква надає особливого значення харитативній та добродійній діяльності. Уже в першій енцикліці нинішнього понтифіка Бенедикта XVI *Deus Caritas Est* – «Бог є любов» підкреслювалося велике значення благодійних акцій, серед яких особливу роль посідає Карітас. Харитативну діяльність він визначив як генеральний напрямок діяльності Церкви, зокрема в евангелізації світу.

В Україні уже більше 10 років працює – «Карітас-Спес-Україна», релігійні місії якої знаходяться в багатьох містах. Їх діяльність не обмежується благодійністю. *Caritas* – то милосердна любов, одна із форм «об'явлення Церкви світові і проголошення Євангелії». Отже, йдеться про евангелізацію в соціальних виявах, що, до речі, характерно для протестантських церков, які діють в Україні. Зрештою, це характерний вияв зміщення «вертикального богослов'я» в бік його «горизонталізації», актуалізація

⁶ Парафіяльна газета. - 10 грудня 2006. – С. 4.

⁷ Там само.

соціального вчення в євангелізації церкви і світу. Це яскрава ілюстрація переорієнтації католицизму від догматичного теоцентризму до соціально активного антропоцентризму.

Така різноманітна діяльність католицьких чернечих орденів, товариств і об'єднань характерна для всіх дев'яти дієцезів Римсько-католицького костела в Україні. Так, у Хмельницькій області зареєстровано 8 монастирів, серед них – Згромадження священнослужителів Мар'янів Зачаття Святої Діви Марії (м. Хмельницький), Товариство Католицького Апостольства – Палльотини (Білогір'я), згромадження сестер Урсулянок Серця Конаючого Ісуса (Кам'янець-Подільський), орден Братів менших-капуцинів (Красилів, Староконстантинів), згромадження Муки Господа нашого Ісуса Христа – Пасіоністи (Смотрич), орден Братів менших-бернардинів (Полонне), згромадження Дочок Найчистішого Серця Пресвятої Діви Марії (Ярмолинці, Хмельницький), Орден Братів св. Павла Першого Пустельника (Кам'янець-Подільський, Сатанів). На Поділлі більшість ксьондзів і членів зазначених орденів, товариств і об'єднань, а також професорів Вищої Духовної Семінарії – іноземці, які приїхали відбудувувати костели та парафіяльну мережу з Польщі⁸.

У цьому контексті слід наголосити на особливій місії в Україні елітарних католицьких чернечих орденів – домініканців, францисканців, єзуїтів. Вони очолюють вищі навчальні римо-католицькі заклади, видавництва, входять до складу редколегій основних часописів і газет, відіграють значиму роль у розвитку римо-католицької богословської думки в Україні.

Розмірковуючи над причинами і наслідками явного й латентного атеїзму в середньовічній історії церкви і навіть у Старому Заповіті, які крилися в складних процесах десакаралізації і ресакаралізації, сучасні римо-католицькі богослови в Україні вважають, що і в іудаїзмі й значною мірою в християнстві панувала дихотомія *Sacrum* і *profanum*, коли все у світі поділялося на святе і світське. Зрештою, ця дуалістична модель призвела в християнстві до знецінення світської сфери, а під впливом гуманізму, Реформації та науково-технічної революції відбулася автономізація (секуляризація) культури. Відтак, церква лише на межі 19-20 ст. почала переосмислювати своє негативне ставлення до цього історичного процесу, який безпосередньо впливав на масовий вихід з релігії.

Один із чоловічих римо-католицьких теологів в Україні єпископ Станіслав Падевський, який є головою Комісії єпископату РКЦ в Україні у справах душпастирства та засобів масової інформації, пропонує костелу активно змінювати стереотипи мислення в дусі *Sacrum* – *profanum*, протидіяти спробам збереження християнства обрядового, традиційного без розуміння і відчуття того, у чому полягає сутність християнства. Нездатність церкви до внутрішнього реформування, вважає єпископ, «збільшує кількість людей, які нібито і не заперечують, що щось так після смерті буде, але те їх не цікавить».

Проте обрядове, традиційне християнство з храмовими святами, відвідуванням святих місць, поклонінням святим реліквіям, культом святих, чудотворних ікон, по суті, є найбільш поширеним виявом масової католицької релігійності. Римо-католики мають свої святі місця і святі реліквії в Україні. Масово відбувається храмове свято в костелі Непорочного Зачаття Діви Марії в монастирському комплексі кармелітів босих у м. Бердичеві. Щорічно на це свято прибуває 25-30 тис. паломників. Постійними учасниками цих урочистостей є представники Апостольської нунціатури в Україні, дипломатичного корпусу Польщі, Литви, Хорватії, Австрії, польського духовенства і чернечих орденів.

У смт. Летичеві Хмельницької області знаходиться санктаріум Божої матері. У головному вівтарі зберігається копія чудотворної ікони Божої матері. Щорічно сюди прибувають тисячі паломників з Вінницької, Житомирської, Хмельницької та інших областей України, а також з Польщі. Об'єктом паломництва римо-католиків

⁸ Див.: Католицька церква латинського обряду на Поділлі в останньому десятилітті// Релігія і Церква в Подільському регіоні: історія та сучасність. – Хмельницький, 2002. - С. 150.

Житомирщини є костел Святої Фатими в смт Довбиш Баранівського району. Урочисті богослужіння, хресні ходи під час паломницьких акцій відправляють і очолюються найвищими ієрархами Римо-католицького костелу.

Разом з тим в католицьких костелах відбуваються патріотичні відправи богослужінь. Так, наприклад, з нагоди свята Незалежності Польщі 12 листопада 2006 р. в столичному кафедральному костелі св. Олександра відправлено урочисту месу «на честь Вітчизни і Поляків». Літургію здійснював помічник-єпископ Київсько-Житомирської дієцезії ксьондз Станіслав Широкоградюк. У месі брали участь генеральний консул Республіки Польща в Києві, працівники генерального консульства, а також, як зазначається, «незвичайно велике коло поляків» столиці України. Патріотичну проповідь виголосив ксьондз – доктор Ян Сікорські, духовний отець Вищої духовної семінарії РКЦ у Ворзелі, нагадавши присутнім, що «для поляків завжди найвищими цінностями були Бог, Гонор і Батьківщина». Літургія супроводжувалася співом хору, який виконав «Роту» Марії Конопніцкої. Офірні дари до вівтаря поклали члени Рицарського братства «Полонія», які упродовж усієї літургії асистували ксьондзу-єпископу і його помічникам⁹.

Коли ж йдеться про якісну сутність християнства, вияви внутрішньої, а не зовнішньої формальної релігійності, то варто прислухатися до експертних оцінок сучасної релігійності самих римо-католицьких ієрархів. Нинішній папа Бенедикт XVI вважає, що Римо-Католицька Церква у західному світі переживає «нову і невблаганну хвилю просвітництва, або секуляризму». «Вірити стає дедалі важче, адже світ, у якому ми живемо складається лише з нас самих, а Бог, якщо можна так сказати, - з гіркотою визнає Понтифік, - в ньому більше безпосередньо не з'являється... Людство збудувало собі самодостатній світ, і в цьому світі дедалі важче знайти Бога»¹⁰.

Ще більш критичну оцінку стану одного із елітарних католицьких орденів – домініканців, а відтак і стану сучасної релігійності, дає один із чільних представників цього ордену в Польщі о. Павло Козацький. Він, як і Понтифік, вважає, що найбільший виклик для сучасної релігії – це секуляризація європейського суспільства. «Європейська цивілізація, на жаль, помирає. Це відбувається і тому, що вона відходить від Христа, і тому їй притаманні самогубчі тенденції. Люди не тільки відходять від Бога... Вони не знають Бога. Вони не знають, як поєднати віру з життям. Це насправді – варварське покоління. Тому і наш Орден, як і Церква загалом, переживає кризу. У Західній Європі брати (домініканці – П.Я.) продають храми і монастирі, оскільки в центрі міста не мають змоги їх утримувати... Там орден думає радше про спокійну смерть, ніж про активну евангелізацію»¹¹.

Щоб належним чином зрозуміти гіркоту визнання редактора домініканського журналу, нагадаємо, що орден домініканців, заснований у 1215 р. Під час хрестових походів проти альбігойців, він виконував головне завдання Католицької Церкви – боротися з поширенням єретичних вчень. Полемічні завдання ордену вимагали солідної теологічної підготовки. Для цього домініканці буквально заповнили всі богословські кафедри в університетах Європи, а потім підпорядкували собі всю європейську систему освіти. Відтак, 800-річний досвід і теологічна міць цього елітарного ордену у ХХІ столітті виявилися зайвими. Зрештою, в Україні, орден польських домініканців посідає чолове місце у католицьких навчальних закладах, він же опікується всіма католицькими виданнями в Україні, його представники входять до редколегії світських полонійних видань.

⁹ Dzwon. – Listopad, 2006.-№1.- S.1.

¹⁰ З інтерв'ю папи Бенедикта XVI німецькому телебаченню, 5 серпня 2006 р.// Парафіяльна газета. - Вересень 2006. – №16.

¹¹ «Переклади Євангеліє мовою людей ХХІ століття». Інтерв'ю з редактором польського домініканського журналу “Wdzodze” о. Павлом Козацьким ОР // Парафіяльна газета. - 10 грудня 2006 р. - №23.

Творити літургію спільно з священнослужителем, а не бути пасивним спостерігачем євхаристичного дійства – такий дискурс оновлення сучасного християнства, такий виклик-протидія сучасному секуляризму пропонується для подолання дуалістичної моделі *Sacrum-profanum*. Оскільки молоді родини після церковного шлюбу у кращому разі перетворюються на «недільних» католиків, а то й на «пасхальних» чи «різдвяних» відвідувачів храму, то їм докоряють, що вони «поринають у турботи за створення домашнього гнізда» і за цим забувають Бога». Католицьку ієрархію в Україні турбують розлучення й аборти в католицьких сім'ях. «Готувалися, вінчалися. Дітей хрестили. Допомогає, на жаль, не завжди. Чи хтось звертає увагу на так званих солом'яних удів, які щонеділі сидять із дітьми десь на бічній лавці в храмі, хто дивиться цим дітям у вічі? Існує й інший варіант розвитку подій – живуть разом, виховують дітей, навіть приходять на службу Богу. Але їхня віра і релігійність з'являється за п'ять метрів перед храмом і зникають хвилин десять після літургії... Неприємно, однак такі родини становлять основу багатьох парафій»¹². Відповідь на причини і наслідки описаного самою «Парафіяльною газетою» знаходимо у того ж єпископа Станіслава Падевського: «Нездатність костелу до внутрішнього реформування збільшує кількість людей, які нібито й не заперечують, що щось там після смерті буде, але те їх не цікавить». Але ж чи буде це «розумінням і відчуттям сутності християнства», якщо в основі цієї сутності буде те «щось, що після смерті»?

Отже, XXI століття ставить церкву перед викликами секуляризації, релігійного індиферентизму і, в кращому разі, релігійного формалізму. Чи зуміє церква в процесі реформування поєднати *Sacrum* і *profanum*? Відповідь якоюсь мірою залежить від того, яке розуміння і відчуття сутності християнства вона запропонує отим «недільним» католикам, щоб не зникла їх релігійність «хвилин десять після літургії».

Відтак, римо-католицизм в Україні необхідно розглядати як складову трьох його історично сформованих специфічних етнічних спільнот: а) Римо-католицький костел в Західних областях України як костел автохтонного польського населення, яке споконвічно проживало на цих українських землях; б) угорські парафії в Закарпатті (82 парафії – 10% від усіх римо-католицьких парафій в сучасній Україні), які виокремлені в 1993 р. під егідою Апостольської адміністрації Закарпаття і фактично підлягають юрисдикції Римо-Католицького Примаса в Угорщині; в) більшість римо-католицьких парафій в інших областях (головним чином у Вінницькій, Житомирській, Хмельницькій), які складаються з етнічних поляків або асимільованих колишніх поляків; в умовах незалежної України вони отримали можливість повернутися до своїх етнічних витоків і самоідентифікуватися як поляки і католики; г) водночас римо-католицькі костели відвідують українці, здебільшого колишні греко-католики, які після заборони Греко-Католицької Церкви залишилися католиками і перейшли на латинський обряд, а також незначна кількість росіян та осіб інших національностей.

У цілому ж, римо-католицизм в сучасній Україні зберігає свої історично польські витоки, генетично пов'язаний з польською нацією, має патріотичну польську налаштованість, оскільки навіть номенклатура церковних понять і термінів не перекладається українською, а й в україномовних виданнях зберігає польську автентичність: костел (а не церква), ксьондз (а не священник), дієцезія (а не єпархія), частіше – біскуп, ніж єпископ, а також адортація, гомілія, реколекція тощо.

¹² За право жити в родині// Парафіяльна газета. - 10 грудня 2006 р. - №23.